

Tisková zpráva

Občané o situaci na Ukrajině – podzim 2024

- ⊙ V posledním čtvrtletí roku 2024 se o vývoj situace na Ukrajině zajímaly o málo více než dvě pětiny (43 %) české veřejnosti, což je o 14 procentních bodů méně než počátkem roku.
- ⊙ O málo více než sedm z deseti občanů považuje situaci na Ukrajině za hrozbu pro mír ve světě (73 %) a evropskou bezpečnost (71 %), asi dvě třetiny ji mají za hrozbu pro bezpečnost České republiky (66 %).
- ⊙ Více než třetina občanů (36 %) souhlasí s kroky vlády na podporu Ukrajiny, bezmála třípětinová většina (58 %) s nimi nesouhlasí. Necelá třetina (32 %) českých občanů si myslí, že česká vláda Ukrajinu podporuje přiměřeně, jen malá část dotázaných uvedla, že ji podporuje příliš málo (4 %), a bezmála třípětinová většina (58 %) soudí, že ji podporuje příliš mnoho.
- ⊙ Výrazná většina občanů souhlasí s vyvíjením diplomatického tlaku na Rusko ze strany mezinárodního společenství (73 %), necelá polovina by souhlasila s úplnou politickou a ekonomickou izolací Ruska (49 %) a více než dvě pětiny schvalují finanční pomoc (45 %) a podporují poskytování vojenského vybavení (42 %) Ukrajině. Na druhou stranu jen o málo více než desetina (11 %) české veřejnosti by podporovala vyslání vojáků, kteří by se zapojili do boje.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

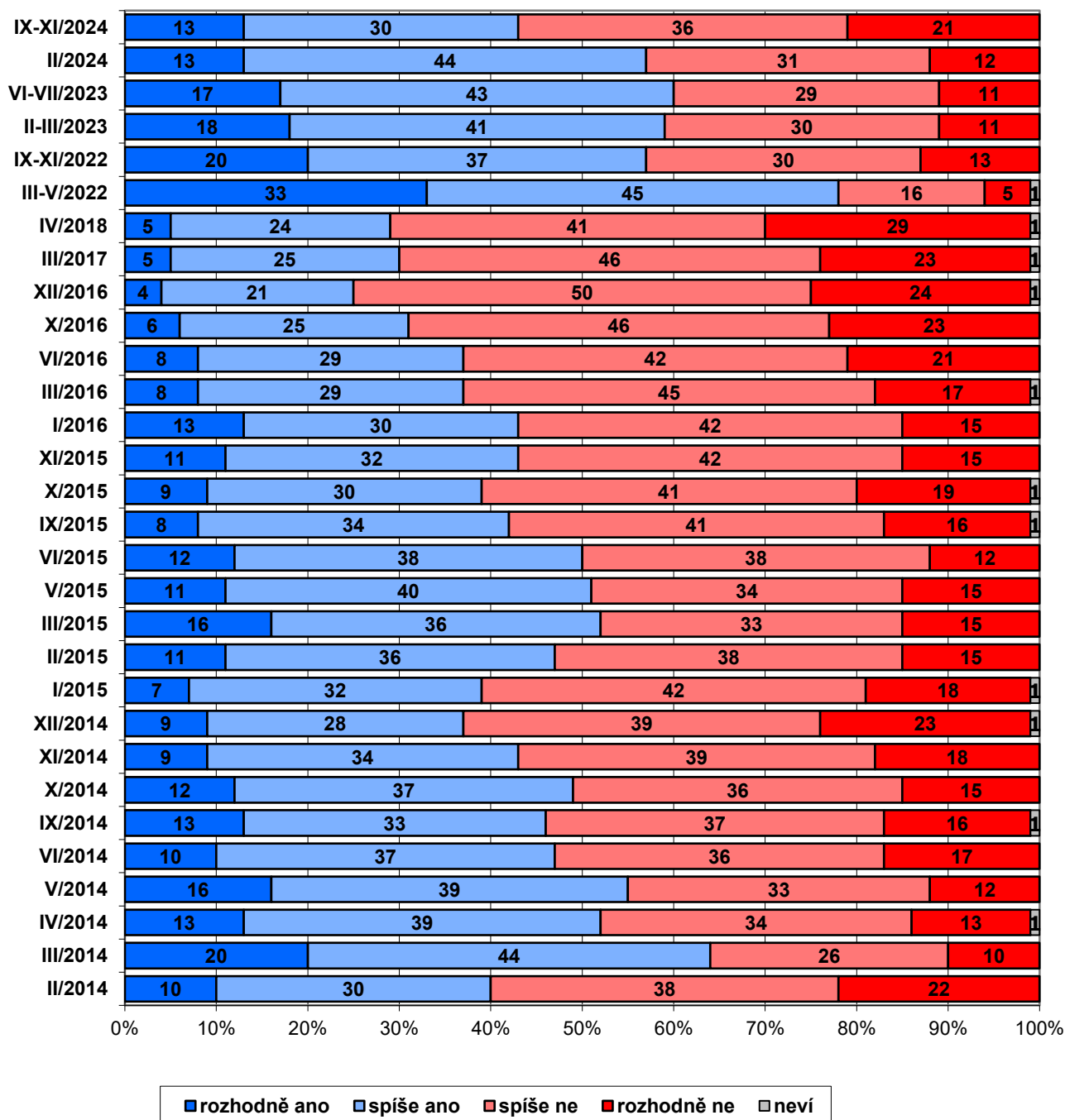
V šetření, jež probíhalo od poloviny září do konce listopadu 2024, Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo sadu otázek týkajících se konfliktu na Ukrajině. Výzkum zjišťoval, zda se lidé zajímají o vývoj situace na Ukrajině a zda ji pokládají za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, Evropu a mír ve světě, jak se občané staví ke krokům vlády na podporu Ukrajiny a jak vidí možná opatření ze strany mezinárodního společenství.

Výsledky zobrazené v grafu 1 ukazují, že v uvedeném období se o vývoj situace na Ukrajině zajímaly jen o málo více než dvě pětiny (43 %) české veřejnosti, přičemž 13 % dotázaných se podle svého vyjádření o dění na Ukrajině „rozhodně zajímá“ a 30 % se o něj „spíše zajímá“. Podíl lidí vyjadřujících nezájem o situaci na Ukrajině tvořil necelé tři pětiny (57 %), když 36 % lidí uvádělo, že je to „spíše nezajímá“, a 21 % řeklo, že je to „rozhodně nezajímá“.

Při porovnání s posledním srovnatelným šetřením z počátku roku 2024 vidíme, že zájem o situaci na Ukrajině poklesl o 14 procentních bodů a je výrazně nejnižší od začátku otevřené ruské vojenské intervence v únoru 2022. Před tím byl srovnatelný zájem o vývoj situace na Ukrajině naposledy zaznamenán v lednu 2016 a v průběhu druhé poloviny roku 2015. V průběhu roku 2014 a v první polovině roku 2015 býval o něco vyšší, od jara 2016 do roku 2018 byl naopak nižší.

V porovnání se svým historickým maximem z jara 2022 je v součtu podílů obou variant odpovědi aktuální zájem o vývoj situace na Ukrajině o 35 procentních bodů nižší, rozhodný zájem prezentovaný podílem odpovědí „rozhodně ano“ se snížil o 20 procentních bodů a je oproti svému maximu téměř třetinový. V grafu 1 zachycujícím dlouhodobý vývoj zájmu od roku 2014 můžeme vidět pozvolný pokles zájmu v průběhu roku 2014, jeho přechodné zvýšení na začátku roku 2015, jež souviselo s tehdejší eskalací bojů na východě Ukrajiny, a následný opětovný pokles, který v roce 2022 zvrátilo zahájení otevřené ruské vojenské intervence na Ukrajině. Od podzimu roku 2022 do počátku roku 2024 se přitom zájem o vývoj situace na Ukrajině držel poměrně stabilně na úrovni okolo tří pětín.

Graf 1: Zájem o vývoj situace na Ukrajině¹ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

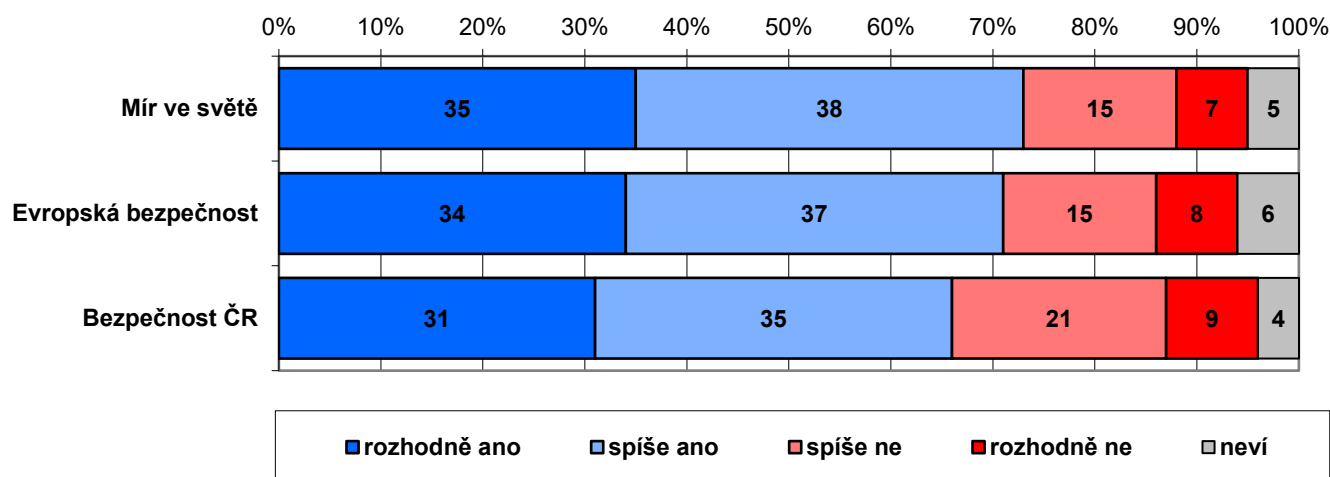
Podrobnější charakteristiky respondentů ukazují, že zájem o dění na Ukrajině výrazně zesiluje spolu s rostoucím zájmem o politiku obecně a v menší míře se zvyšuje také se stoupajícím dosaženým vzděláním nebo i s rostoucím věkem. Z hlediska pohlaví vyšší zájem deklarují muži. Rozhodný zájem častěji vyjadřovali dotázaní z velkých měst s

¹ Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace na Ukrajině?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

populací nad 50 tisíc obyvatel a vysoce kvalifikovaní odborní nebo vedoucí pracovníci. Z hlediska stranických preferencí byl rozhodný zájem vyšší u voličů SPOLU, STAN, Pirátů, KSČM či Přísahy.

Další otázky zjišťovaly, zda lidé považují situaci na Ukrajině za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, evropskou bezpečnost a mír ve světě.

Graf 2: Hodnocení situace na Ukrajině jako bezpečnostní hrozby (%)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Výsledky šetření ukazují (viz graf 2), že necelé tři čtvrtiny (73 %) lidí pokládají situaci na Ukrajině za hrozbu pro mír ve světě, přičemž 35 % si to myslí rozhodně a 38 % spíše. Že situace na Ukrajině hrozbu pro světový mír nepředstavuje, uvedla více než pětina (22 %) oslovených, v tom 15 % si to myslí spíše a 7 % rozhodně. Přibližně sedm z deseti českých občanů (71 %) považuje situaci na Ukrajině za ohrožení evropské bezpečnosti, v tom 34 % rozhodně a 37 % spíše, zatímco opačný názor v šetření vyjádřila necelá čtvrtina oslovených (23 %), když 15 % odpovědělo „spíše ne“ a 8 % „rozhodně ne“. Dvě třetiny (66 %) respondentů považují situaci na Ukrajině za hrozbu pro bezpečnost České republiky, v tom 31 % rozhodně a 35 % spíše, zatímco opačný názor v šetření vyjádřily tři desetiny (30 %) dotázaných, když 21 % odpovědělo „spíše ne“ a 9 % „rozhodně ne“.

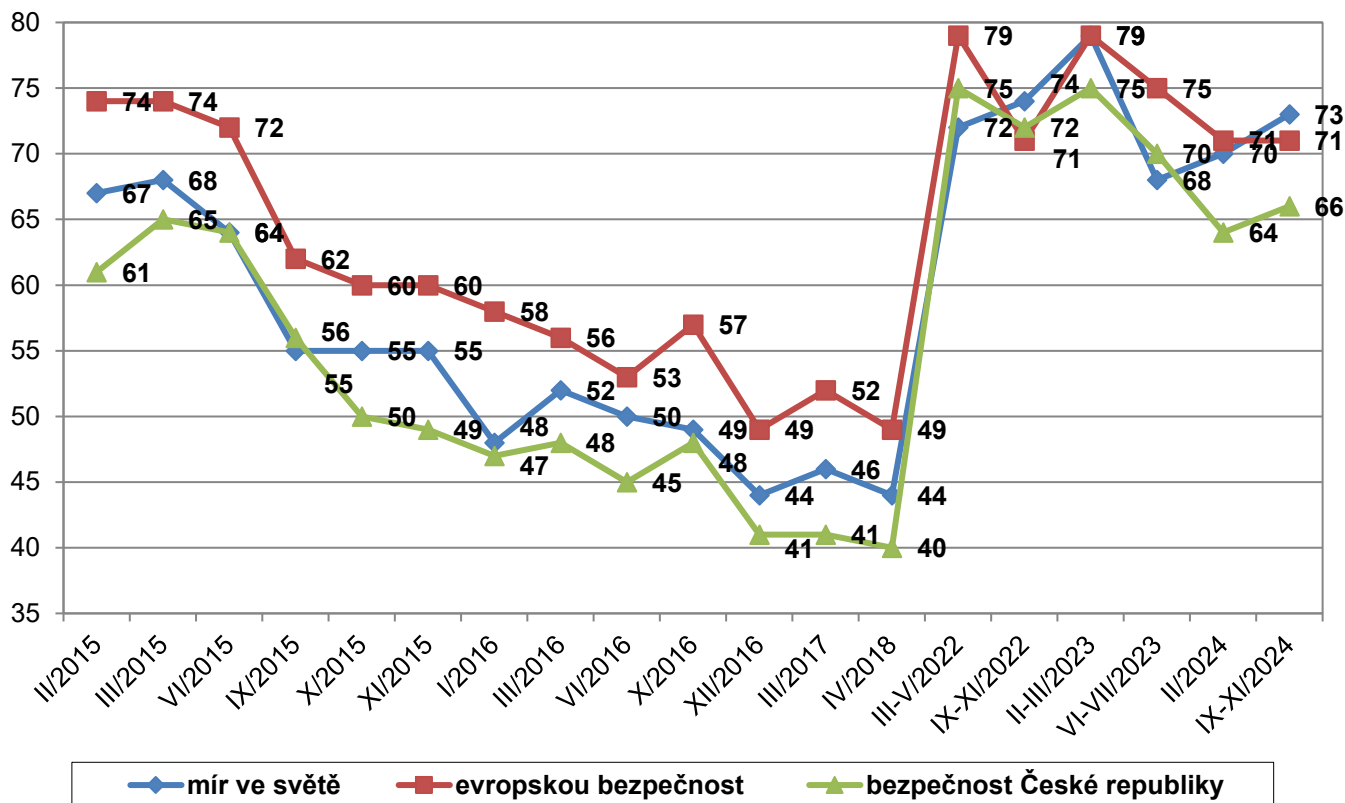
Z hlediska základních sociodemografických znaků se významné rozdíly v rozložení odpovědí občanů v otázce, zda je situace na Ukrajině bezpečnostní hrozbou, ve všech třech zkoumaných rovinách diferencuje jen minimálně, a to ještě hlavně zásluhou rozdílů v podílu odpovědí „nevím“. Za zaznamenání stojí relativně vyšší podíl odpovědí „rozhodně ne“ mezi muži v případě bezpečnosti ČR a evropské bezpečnosti nebo relativně vyšší podíl „rozhodně ano“ mezi dotázanými z velkých měst s populací od 200 tisíc výše. Ve všech třech rovinách hodnocení situace na Ukrajině jako hrozby sílí s rostoucím zájmem o tamní vývoj.

Z časového srovnání (viz graf 3) můžeme vidět, že vnímání situace na Ukrajině jako bezpečnostní hrozby se oproti poslednímu srovnatelnému výzkumu z počátku roku 2024 významně neposunulo, i když nastala výměna v pořadí jednotlivých položek, v němž doposud obvykle, i když často jen velmi těsně vedoucí evropskou bezpečnost vystřídal mír ve světě. Ten pak představuje jedinou položku, u které se pocit hrozby v porovnání s létem roku 2023 zvýšil (o pět procentních bodů), zatímco v případě vnímání ohrožení evropské bezpečnosti a bezpečnosti České republiky ve stejném období vidíme mírný, čtyřbodový pokles. Oproti svým rekordním hodnotám z jara 2022, případně z počátku roku 2023 jsou stávající podíly vnímání situace na Ukrajině jako hrozby trochu nižší, ale jsou výrazně vyšší, než byly kdykoli v období od 2. poloviny roku 2015 do začátku přímé ruské vojenské intervence na Ukrajině v roce 2022. V

² Znění otázky: „Je, nebo není podle Vašeho názoru situace na Ukrajině hrozbou pro a) bezpečnost České republiky, b) evropskou bezpečnost, c) mír ve světě?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

případě míru ve světě je pak stávající pocit ohrožení silnější, než jaký byl dřív zaznamenáván v souvislosti s konfliktem na východě Ukrajiny v šetřeních z počátku roku 2015.

Graf 3: Hodnocení situace na Ukrajině jako bezpečnostní hrozby – srovnání v čase (%)

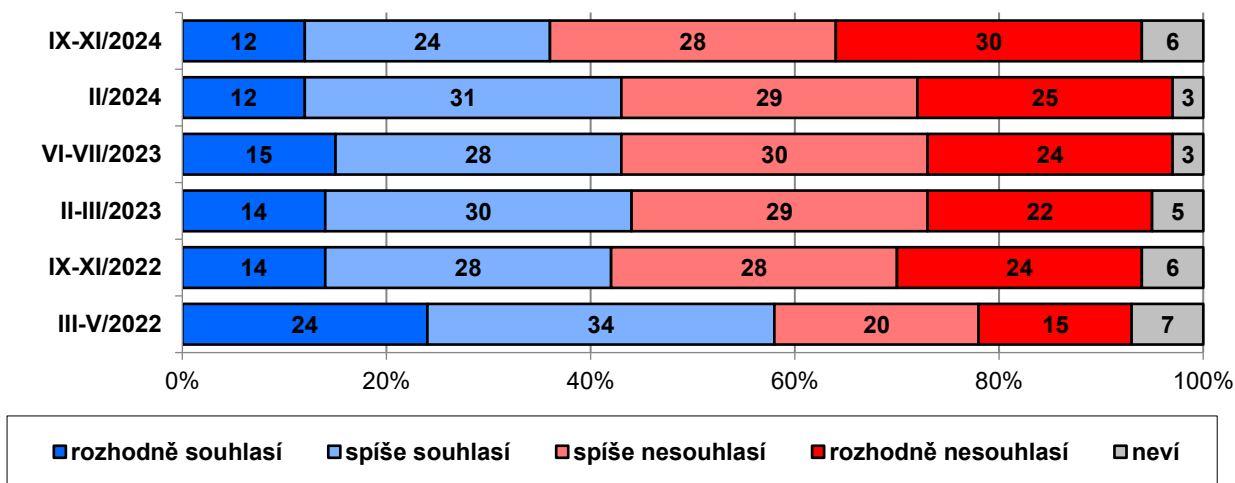
Pozn. V grafu jsou vyznačeny pouze odpovědi „ano“, které jsou součtem odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Další otázka se zabývala postojem ke krokům české vlády podporujícím Ukrajinu v konfliktu s Ruskem. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 4, o málo více než třetina (36 %) české veřejnosti vyjádřila souhlas s kroky vlády na podporu Ukrajiny ve válce s Ruskem, když 12 % s nimi „rozhodně souhlasilo“ a dalších 24 % s nimi „spíše souhlasilo“. Nesouhlas s kroky vlády dala najevo bezmála třipětinová většina (58 %) dotázaných, v tom 28 % „spíše nesouhlasilo“ a 30 % „rozhodně nesouhlasilo“. Zbývajících 6 % zůstalo nerozhodnuto a zvolilo odpověď „nevím“.

V porovnání s výsledky z minulého šetření z počátku roku 2024, jakož i s výsledky všech předchozích výzkumů realizovaných od podzimu 2022, aktuální situace zaznamenala zřetelný, sedmibodový pokles souhlasu s vládní politikou ve vztahu k Ukrajině, kterou vláda ve válce s Ruskem aktivně podporuje. Podíl nesouhlasu se sice zvýšil jen mírně (o 4 procentní body v porovnání s minulým šetřením), ale pětibodový nárůst znamenal rozhodný nesouhlas, který je aktuálně nejvyšší a který nyní tvoří nejčastější odpověď na danou otázku, i když v porovnání s podílem slabšího nesouhlasu jen s nevýznamným nárůstem. V porovnání s jarem 2022, kdy byla dotázaným stejná otázka položena poprvé, podíl souhlasu s kroky vlády poklesl, a to v celkovém součtu o 22 procentních bodů. Zároveň se o 23 procentních bodů zvýšil podíl lidí nesouhlasících s kroky vlády na podporu Ukrajiny ve válce s Ruskem, podíl rozhodného nesouhlasu se přitom zdvojnásobil (z 15 % na 30 %).

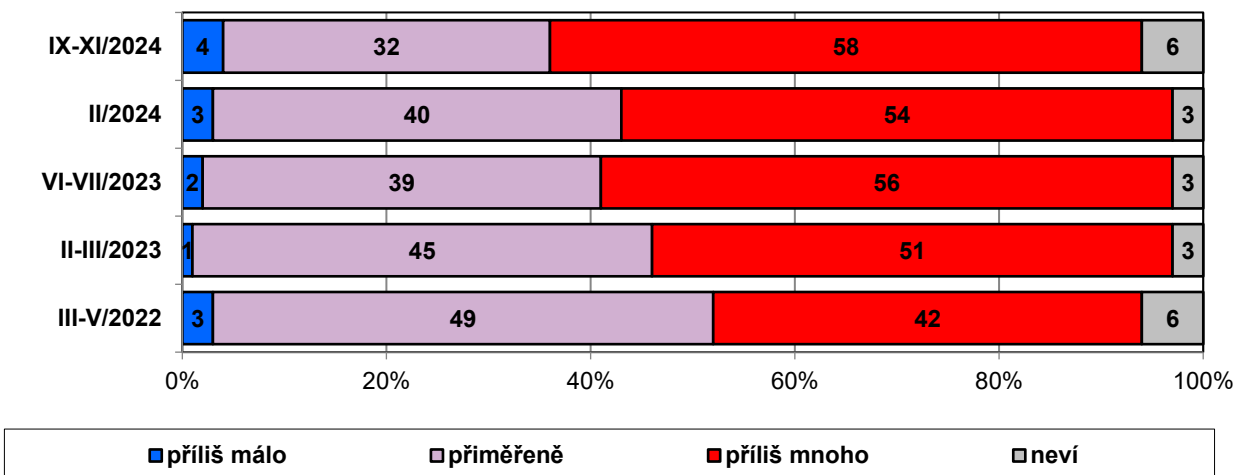
Graf 4: Souhlas/nesouhlas s kroky vlády podporující Ukrajinu ve válce s Ruskem³ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že souhlas s kroky vlády klesá s rostoucím věkem a roste spolu se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání, s rostoucí velikostí sídelní jednotky, kde respondent žije, se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, s posunem v sebezařazení na škále politické orientace od levice k pravici, s rostoucím zájmem o vývoj tamní situace a také se sílcí mírou pocitu ohrožení v souvislosti se situací na Ukrajině. Vyšší souhlas je patrný také mezi studenty a vysoce kvalifikovanými odbornými nebo vedoucími pracovníky. Ve vyšší míře kroky vlády podporují voliči vládních stran či Pirátů a ti, kdo důvěřují vládě či prezidentovi. Nesouhlas s kroky vlády se ve zvýšené míře objevoval mezi důchodci, voliči ANO, SPD či KSČM, rozhodnými nevoliči a těmi, kdo vládě a prezidentovi nedůvěřují.

Graf 5: Hodnocení míry podpory Ukrajiny českou vládou ve válce s Ruskem⁴ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

³ Znění otázky: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s kroky vlády podporující Ukrajinu ve válce s Ruskem?“ Možnosti odpovědi: rozhodně souhlasím, spíše souhlasím, spíše nesouhlasím, rozhodně nesouhlasím.

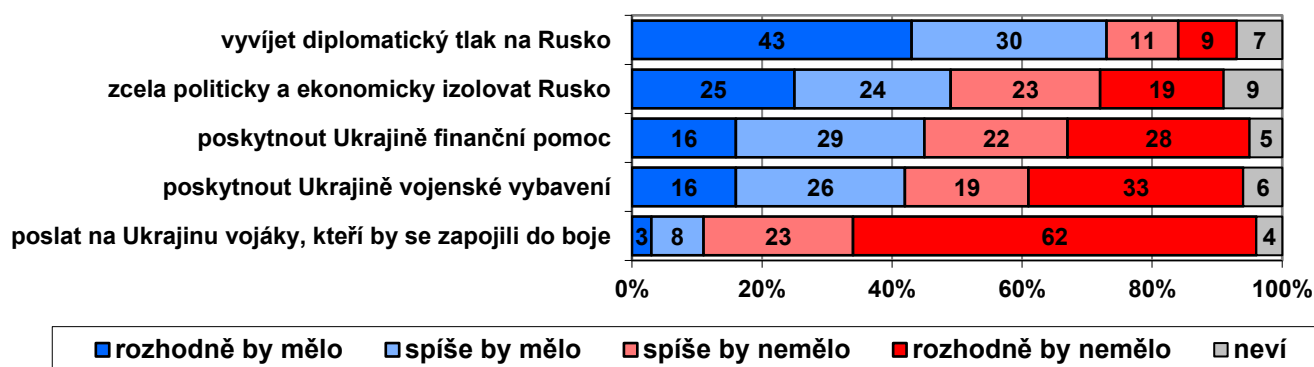
⁴ Znění otázky: „Podporuje česká vláda Ukrajinu ve válce s Ruskem příliš málo, přiměřeně, příliš mnoho?“

Pokud jde o hodnocení míry podpory Ukrajiny českou vládou ve válce s Ruskem (viz graf 5), jen velmi málo (4 %) českých občanů soudí, že je příliš malá, podle necelé třetiny (32 %) je podpora přiměřená a téměř třipětinová většina (58 %) uvedla, že Ukrajinu česká vláda podporuje příliš mnoho.

Oproti poslednímu šetření z počátku roku 2024 pozorujeme pokles podílu hodnocení vládní podpory Ukrajině jako přiměřené o 8 procentních bodů při čtyřbodovém nárůstu podílu hodnocení této podpory jako přílišné. Od jara roku 2022 vidíme postupné snižování podílu hodnocení podpory Ukrajiny jako přiměřené, který celkově klesl o 17 procentních bodů, podíl hodnocení podpory Ukrajiny jako přílišné se ve stejném období o 16 procentních bodů zvýšil.

Otázka je silně korelována (korelační koeficient Spearmanovo ρ dosahuje hodnoty 0,721) se souhlasem s kroky vlády, jinými slovy ti, co udávají, že je pomoc přiměřená, případně i nedostatečná, v naprosté většině souhlasí s kroky vlády a naopak, ti co udávají, že je pomoci příliš mnoho, nesouhlasí s kroky vlády, což dokládají i vesměs velmi podobné sociodemografické diference.

Graf 6: Názor na možné kroky mezinárodního společenství ve vztahu k válce na Ukrajině⁵ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1: Názor na možné kroky mezinárodního společenství ve vztahu k válce na Ukrajině (časové srovnání, %)

	III-V/22	IX-XI/22	II-III/23	VI-VII/23	II/24	IX-XI/24
vyvíjet diplomatický tlak na Rusko	85/10	70/24	78/17	72/22	73/21	73/20
zcela politicky a ekonomicky izolovat Rusko	63/30	49/43	54/37	52/42	52/41	49/42
poskytnout Ukrajině finanční pomoc	73/21	55/41	56/40	49/46	53/43	45/50
poskytnout Ukrajině vojenské vybavení	54/41	43/52	50/47	47/49	51/46	42/52
poslat na Ukrajinu vojáky, kteří by se zapojili do boje	18/73	12/85	12/84	12/82	14/83	11/85

Pozn.: Součty procentních podílů odpovědí „rozhodně by mělo“ + „spíše by mělo“ (+) a „spíše by nemělo“ + „rozhodně by nemělo“ (-).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Otázka zkoumající různé možnosti reakce mezinárodního společenství na válečný konflikt na Ukrajině ukázala (viz graf 6), že zdaleka nejvyšší podporu mezi vybranými možnostmi má vyvíjení diplomatického tlaku na Rusko, což by podporovaly necelé tři čtvrtiny (73 %) českých občanů, v tom 43 % rozhodně a dalších 30 % spíše. Jen pětina (20 %) by s tímto postupem nesouhlasila a 7 % zůstalo nerozhodných. Necelá polovina českých občanů (49 %) je pro úplnou politickou a ekonomickou izolaci Ruska, když 25 % si to myslí rozhodně a dalších 24 % se k této možnosti kloní spíše, zatímco více než dvě pětiny (42 %) úplnou politickou a ekonomickou izolaci Ruska odmítají, v tom 23 % spíše a 19 %

⁵ Znění otázky: „Jaké kroky by podle vás mělo podniknout mezinárodní společenství tvář v tvář válce na Ukrajině? Mělo by a) vyvíjet diplomatický tlak na Rusko, b) zcela politicky a ekonomicky izolovat Rusko, c) poskytnout Ukrajině finanční pomoc, d) poskytnout Ukrajině vojenské vybavení, e) poslat na Ukrajinu vojáky, kteří by se zapojili do boje.“ Možnosti odpovědí: rozhodně by mělo, spíše by mělo, spíše by nemělo, rozhodně by nemělo.

rozhodně, a 9 % se nedokázalo rozhodnout. Více než dvě pětiny dotázaných (45 %) podporují poskytování finanční pomoci Ukrajině, když 16 % si to myslí rozhodně a 29 % se k této možnosti kloní spíše, zatímco polovina oslovených (50 %) finanční podporu Ukrajiny odmítá, v tom 22 % spíše a 28 % rozhodně, při 5 % nerozhodnutých. Rovněž pro poskytování vojenského vybavení Ukrajině se vyslovily více než dvě pětiny respondentů (42 %), v tom 16 % rozhodně a 26 % spíše, proti byla lehce nadpoloviční část veřejnosti (52 %), když 19 % bylo spíše proti a 33 % bylo rozhodně proti, a zbylých 6 % zůstalo nerozhodnuto. Případné vyslání vojáků na Ukrajinu pak naprostá, více než čtyřpětinová (85 %) většina odmítá, přičemž více než tři pětiny (62 %) to odmítají rozhodně a další téměř čtvrtina (23 %) spíše. Pro vyslání vojáků na Ukrajinu, kteří by se tam zapojili do boje, se vyslovila jen o málo více než desetina (11 %) oslovených, v tom 3 % rozhodně a 8 % spíše. Zbývající 4 % respondentů zde odpověděla, že neví.

V porovnání s výsledky posledního srovnatelného šetření z počátku roku 2024 (viz tabulku 1) zde vidíme snížení podpory v případě poskytování finanční pomoci Ukrajině (o 8 procentních bodů při zvýšení podílu opačného mínění o 7 procentních bodů), čímž se tato položka ocitla nejnižší od jara 2022, kdy začala srovnatelná měření. Podobný, respektive ještě a maličko výraznější pokles zaznamenala rovněž podpora poskytování vojenského vybavení Ukrajině (o 9 procentních bodů při zvýšení podílu opačného mínění o 6 procentních bodů). Zde je aktuální výsledek statisticky srovnatelný s výsledkem dosaženým na konci roku 2022.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v24-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>12. 9. – 28. 11. 2024</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1008</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>71</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM_11u, SR_19, PL_4, PM_189, PL_5</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>pm250121</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>21. ledna 2025</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.